

Riksdagens planeringskommisjon for forsvarsinformasjon
Seminarets tema - Nordisk forsvarssamarbeid nå og i fremtiden

Talepunkter

- Norges synspunkter om Nordisk forsvarssamarbeid

- **Som små land med samme politiske system og kulturelle likheter har forsvarssamarbeidet mellom de nordiske land, lange tradisjoner. NORDEFECO ble etablert i 2009 basert på en rekke tidligere samarbeids områder som hadde utviklet seg over tid. Det integrerer, under en felles ledelsesstruktur, bilaterale og multilaterale aktiviteter som berører sikkerhetspolitikk, operasjoner og kapasitetsutvikling.**
- **Et av suksesskriteriene er den fleksible strukturen som gjør det mulig for hvert enkelt land å delta etter sine egne behov. Samarbeidet er ubyråkratisk med prosedyrer som ikke nødvendigvis krever deltagelse fra alle nasjoner.**
- **Det er viktig å huske hvordan tanken om NORDEFECO startet. Det var i samtaler mellom forsvarssjefene i Sverige og Norge, Syrén og Diesen. De fikk snart følge av Admiral Kaskeala og ideen om et samarbeid mellom de tre land ble til. Målet var ingen forsvarsallianse, men et samarbeid om utdanning, trening og materiellinnkjøp som kunne gjøre hvert enkelt land i stand til å beholde kapasiteter som de ellers ikke ville ha råd til. Det er også viktig å huske at forsvarsjefene hadde et 20 års perspektiv før man kunne regne med å høste de store gevinstene.**
- **Hovedmålet var, og er altså forbedret kosteffektivitet i fredstid som igjen medfører økt nasjonal operasjonell evne i krise og krig.**
- **For Norge er det helt naturlig og fornuftig å delta i et slikt samarbeid. Vi ser ikke dette samarbeidet som konkurrerende med arbeidet innenfor andre organisasjoner som FN, EU eller NATO. Snarere tvert i mot, de er komplementære strukturer, til gjensidig nytte for Norge og våre partnere.**
- **Dagens økonomiske utfordringer i Norden og Europa, kombinert med den fordyring av militært materiell utover vanlig inflasjon som vi ser, tilsier økt samarbeid. Det ville være uklokt å ikke utforske måter å utnytte midlene vi har til rådighet på en bedre måte. Vi ser helt klart at et slikt samarbeid vil bli stadig mer nyttig i de kommende år.**
- **Som første gang foreslått i Stoltenberg rapporten fra 2009, er de nordiske land godt i gang med felles jagerflytrening i vårt luftrom i nord. Tenk hvilken nytte et slikt konsept gir. Tre nasjoner, tre ulike systemer for luftromskontroll, tre ulike pilotkulturer og tre ulike typer jagerfly, som ukentlig trener sammen. Dette er øvingsbetingelser som selv militære stormakter kan misunne oss.**

- Island har invitert Sverige og Finland til å øve sammen med NATOs regulære luftovervåkning over Island. Norge har tilbudt seg å være sponsornasjon på vegne av NATO under den norske perioden i 2014.
- Luftovervåkingen over Island er en regulær, skarp NATO-operasjon for suverenitetshevdelse, øving og avskrekking. NATOs faste råd har gjort prinsippvedtak om finsk og svensk deltakelse, og i regi av militær side i NATO arbeides det nå for å avklare de operative modalitetene. Partnerland som Finland og Sverige kan imidlertid ikke settes i en situasjon hvor de kan bli engasjert i scenarier som kan utløse NATOs artikkel 5. De skal derfor delta i luftovervåkingsøvelse, og ikke skarp (bevæpnet) «air policing» som teoretisk kan innebære ansvar og risiko ved ulykker eller andre episoder.
- Norge ser frem til å være en sponsor. Norge ser dette som en mulighet til å bringe et allerede utmerket samarbeidskonsept opp på et enda høyere nivå.
- NORDEFECO har tiltrukket seg oppmerksomhet fra et bredt spekter av nasjoner og organisasjoner både i og utenfor de nordiske land. Dette må tolkes som at vår løsning er et svar på andre lands ønsker om å finne kosteffektive modeller for samarbeid i en tid med synkende forsvarsbudsjetter. Både NATOs Smart Defence og EUs pooling and sharing er uttrykk for de samme innsparingsbehov. Gjennom NORDEFECO er de nordiske land i forkant av utviklingen og et eksempel på flernasjonalt samarbeid.
- Nordisk Råd har også vist interesse for NORDEFECO-samarbeidet. Nordisk Råd vil ha en temasesjon om nordisk utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik samt sivil samfunnsikkerhet i Stockholm 11. april i år. De nordiske parlamentarikerne vil diskutere et ønske om en større rolle når det gjelder regjeringenes stadig økende samarbeid om disse spørsmål. Man ønsker også å se på et forslag om å opprette et fast årlig rundebord for å diskutere dette. Rådet har i første omgang invitert til et rundebord for forsvarssiden («försvarsgemenskap») i september, men det kan nok på sikt også komme forslag om noe liknende for utenrikssiden. Ifølge planene skal Finlands utenriks- og forsvarsminister og Sveriges forsvarsminister, samt den norske utenriksministeren delta på sesjonen.
- Inneværende år med finsk formannskap vil bli viktig for NORDEFECO. Beslutningsprosesser og resultatene av pågående prosjekter vil bli evaluert slik at vi sikrer oss at samarbeidet også vil være relevant i fremtiden. Dette er tiltak som vi støtter fullt ut. Vi har også fra finsk side fått presentert et utkast til en visjon for NORDEFECO. Dette var på mange måter nye tanker som vil måtte bli gjenstand for drøftelser.
- For Norge som NATO-medlem er det viktig å presisere at medlemskapet i ikke pålegger oss noen begrensninger for et fredsmessig samarbeid utenfor alliansen og er innstilt på å bidra til dette så langt det er mulig. Norge kan imidlertid ikke gå inn i et samarbeid som kan føre til at allierte lands gjensidige forsvarsforpliktelser etter NATO-paktens artikkel 5, utløses.

- I tillegg til det militære samarbeidet innefor NORDEFECO-rammen, ønsker jeg også å gjøre oppmerksom på vårt lange og tradisjonsrike nordiske samarbeid utenlands, i FN-tjeneste og andre fredsbevarende operasjoner. De nordiske land har en ambisjon om å stille et felles militært bidrag til en FN-ledet fredsoperasjon.
- For å bringe fortlgang i arbeidet med å realisere denne ambisjonen tok Norge våren 2012 initiativ til et møte på arbeidsnivå med deltakelse fra de nordiske utenriks- og forsvarsministeriene. Initiativet ble positivt mottatt. Danmark arrangerte et oppfølgingsmøte i oktober 2012. Sverige arrangerte et tredje møte i februar i år og Finland vil arrangere det neste, uten at en dato er fastlagt.
- Våre nasjonale planer viser foreløpig en betydelig variasjon i tidsperspektiv og interesseområder. Danmark er mest orientert om Øst Afrika; Finland mot Midtøsten; Island ønsker operasjoner hvor de kan bidra med politi og sivilt personell. For Norge er det mest aktuelt med Afrika, mens Sverige for tiden er åpen for bidrag flere steder.
- Det kan se ut som om felles innsats neppe er mulig før 2015, men det er en allmenn tilslutning til et norsk forslag om å utarbeide en oversikt over mulige bidrag med tentativ tidsangivelse. Denne oversikten vil være et "levende dokument" og sikre løpende informasjonsutveksling. Det norske utenriksdepartementet koordinerer utarbeidelsen av dokumentet. Det er enighet om at denne oversikten skal gis til FNs avdeling for fredsbevarende operasjoner, så snart man har noe håndfast å tilby
- Som i NORDEFECO samarbeidet, er det også her enighet om en fleksibel tilnærming til begrepet "Nordisk". Et slikt samarbeid skal være pragmatisk og kan omfatte to eller flere land. Eventuelt ett og ett land som roterer. Samarbeid med andre land, f.eks. de baltiske, er også en mulighet, men det er enighet om at den nordiske rammen er viktig i seg selv.
- Mot slutten av mitt innlegg vil jeg si noen ord om digital sikkerhet.
- Nordisk samarbeid om digital sikkerhet, eller cyber som det i økende grad kalles, er høyt prioritert. Ikke minst som en konkretisering av den nordiske solidaritetserklæringens punkt om digital sikkerhet. Sikkerhetsutfordringene er økende.
- Det nordisk graderte kommunikasjonsnettverket mellom de nordiske nasjonale myndighetsorganene Governmental Crisis Emergency Response Team's (GovCERTer) er nå snart operativt. Gjennom nettverket vil vi få et verktøy til å kunne varsle, analysere og forberede nødvendige tiltak på en sikker og effektiv måte

ved et eventuelt digitalt angrep mot ett eller flere nordiske land, og ikke minst videreutvikle det nordiske samarbeidet.

- **Neste skritt vil være i fellesskap å vurdere de utenriks- og sikkerhetspolitiske aspekter ved internasjonale prosesser om digital sikkerhet og internettfrihet. De nordiske land, som svært likesinnede stater med felles grunnleggende verdisyn, har gode forutsetninger for å kunne opptre samlet i internasjonale fora.**
- **Avslutning vis vil jeg bare gjenta;
For Norge er det helt naturlig og fornuftig å delta i et nordisk forsvarssamarbeid. Vi ser ikke dette samarbeidet som konkurrerende med vårt engasjement i andre politiske eller militære organisasjoner. Snarere tvert i mot, de er komplementære strukturer, til gjensidig nytte for Norge og våre nordiske partnere.**
- **Takk for oppmerksomheten.**